

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет

ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ІННОВАЦІЇ

МАТЕРІАЛИ

VII ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

(Суми, 16–17 березня 2017 року)

Суми
Сумський державний університет
2017

ПРОБЛЕМА ПЕРЕКЛАДУ СКОРОЧЕНЬ У НАУКОВО-ТЕХНІЧНІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Олійник П.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Жулавська О. О.

В центрі лінгвістичних досліджень переклад абревіатур і скорочень завжди фігурував як актуальна тема для вивчення, але в останнє десятиліття він займає почесне місце серед ряду досліджень найгостріших проблем для перекладачів. Зазвичай, прийняті скорочення є офіційними, загальноприйнятими і вони не підлягають різноманітним змінам та субституції.

Скорочення займають важливу позицію у процесі утворення більш редукованих форм, тому що вони скорочують інформацію та текст в разі в процесі заміни складних слів. Вони також застосовуються при формуванні акронімів та складноскорочених лексем різних видів. Найчастішою сферою використання скорочень є субституція багатоскладових слів.

Скорочення – це такий спосіб словотвору, суть якого складається у відсіканні частини основи, що або збігається зі словом, або являє собою словосполучення, об'єднане загальним змістом [3, с. 163]. Розрізняють графічні та лексичні підвиди скорочень.

Абревіатури — складноскорочені слова, утворені з перших букв або з інших частин слів, що входять до складу назви чи поняття [3, с. 166]. Такі лексеми застосовуються як в усній, так і в писемній мові. Абревіатури входять до числа лексичних скорочень та мають власний розподіл на звуковербальні абревіатури та акроніми.

Базовими способами перекладу, за допомогою яких перекладають абревіатури та скорочення є транслітерація, транскрипція, калькування, експлікація та еквівалентний переклад [2, с. 222].

Без ґрунтовних спеціальних «побічних» знань суті питання, про яке йдеться в оригіналі при застосуванні буквального перекладу для розшифрування скорочень, навіть при величезному об'ємі лінгвістичних знань, можливі грубі відхилення, похибки та викривлення повідомлення, закладеного для читача в оригіналі. Спеціаліст повинен досконально володіти знаннями у тій чи іншій сфері науки і техніки, з якою пов'язана його робота. Лише за

виконання цих умов він може бути впевненим в якості та адекватності перекладу.

Для розшифрування скорочень в перекладі вживаються такі методики [1, с. 155]:

1. Аналіз контексту. Зазвичай, при першому вживанні скорочення в певному тексті, воно супроводжується розшифруванням, тим самим спрощується робота перекладача.

2. Використання словників скорочень та інших допоміжних матеріалів та довідників. Так як скорочення відносять до числа найрухоміших елементів лексики, тому словники скорочень втрачають свою актуальність.

3. Аналіз структури скорочень. Цей метод є доречним лише для скорочень зі складною структурою. В склад скорочень можуть входити не лише літери, тому для правильного розшифрування таких скорочень необхідно досконально знати функції додаткових знаків (крапок, ліній).

4. Використання аналогій. Вживається як допоміжний метод розшифрування, тому що може забезпечити лише приблизне розуміння скорочення; пов'язаний з аналізом структури скорочення.

Необхідно зазначити, що у наукових текстах нерідко зустрічається елемент новизни, який є особливо цікавим для читача, але для спеціаліста він пов'язаний із вживанням незнайомих термінів незафіксованих у словниках. Такі явища в науково-технічних текстах спричиняють певні труднощі для перекладача. Основною умовою вирішення таких проблем є у детальний аналіз описуваного явища і передачі його термінами, що вже є відомими науці.

Явище абrevіатур та скорочень у науково-технічній літературі значною мірою ускладнюють роботу перекладача та редактора, хоча скорочення забезпечують лаконічність науково-технічним текстам, що є бажаним для такого стилю. Звісно ж, абrevіатури можуть перекладатися по-різному у різних сферах функціонування. Головним помічником професіоналу для перекладу багатозначних та незрозумілих скорочень є контекст, правильне розуміння якого забезпечить адекватний переклад вищезазначених лексичних одиниць. Тому слід уважніше добирати еквівалент, використовуючи контекст.

1. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури: В 2 ч. – Вінниця: Нова книга, 2001. – 272 с.

2. Коваленко А. Я. Науково-технічний переклад. Тернопіль: Видавництво Карп'юка, 2001. – 284 с.
3. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства : підручник для студентів філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів. – К: Видавничий центр «Академія», 2004. – 368 с.

МЕТАКОМУНІКАТИВНІ СИГНАЛИ ПІДТРИМКИ МОВЛЕННЕВОГО КОНТАКТУ СОЦІАТИВНОГО І КОГНІТИВНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

Покладюк А. О.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Кац Ю. В.

Основою спілкування є комунікативний процес, організація якого залежить від розуміння структури й системи процесу, а також природи комунікативного акту.

Комунікація – це своєрідна форма зв'язку людей у процесі їхньої пізнавально-трудова діяльності, обмін інформацією, що здійснюється за допомогою різних засобів, насамперед мови, а також дорожніх знаків, світлових, колірних, звукових сигналів, предметів-символів тощо. [1, 119]. Метакомунікативні сигнали соціативного призначення являють собою сигнали, які слугують цілям взаєморозуміння і солідаризації сторін, що спілкуються, отримання довіри співрозмовника.

Метакомунікативні сигнали когнітивного призначення пов'язані із змістовною стороною спілкування. Це сигнали, які впливають на розумову діяльність адресата повідомлення, призначені для активізації сприйняття і адекватного декодування адресатом повідомлення, яке передається, підвищення інтересу комунікації та створення її пізнавальної потреби. Вони можуть йти як від адресата, так і від адресанта, однаково зацікавлених у створенні сприятливих умов спілкування та психологічної готовності до спілкування. Вчені П. Вацлавік, Дж. Бівін, Д. Джексон досліджували прагматичний аспект теорії людської комунікації в контексті її поведінкових елементів.

Метакомунікативні сигнали як прояв комунікативних стратегій сторін, що спілкуються з метою підтримання мовленнєвого контакту